สื่อประกอบการเรียนการสอน
วิชา การผลิตพืชอาหารสัตว์ รหัส 2501-2212

โดย

ครูวัฒนา บุญมา

แผนกวิชาสัตวศาสตร์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ

พืชตระกูลหญ้า

1.หญ้ารูซี่ หรือหญ้าคองโก (Brachiaria ruziziensis)

เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ต้นกึ่งเลื้อยกึ่งตั้ง สามารถเจริญเติบโตในดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำได้ ขึ้นได้ดีในพื้นที่ดอน ดินมีการระยายน้ำดี ทนแล้งพอสมควร ทนต่อการเหยียบย่ำของสัตว์ ไม่ทนน้ำท่วมขัง ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 2.0 – 2.5 ตันต่อไร่ปี โปรตีน 7-10 เปอร์เซ็นต์

การปลูก

ใช้เมล็ดพันธุ์หญ้ารูซี่อัตรา 2 กิโลกรัมต่อไร่ โดยการหว่าน หรือปลูกเป็นแถว ๆ ห่างกัน 50เซนติเมตร

การใส่ปุ๋ย

ก่อนปลูกควรมีการใส่ปุ๋ยรองพื้นสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-8 อัตรา 50-100 กิโลกรัมต่อไร่ และใส่ปุ๋ยคอกร่วมด้วย

การใช้ประโยชน์

การตัดหญ้ารูซี่ไปใช้เลี้ยงสัตว์ ควรตัดครั้งแรก 60-70 วันหลังปลูก โดยตัดสูงจากพื้นดิน 10-15 เซนติเมตร

การปล่อยสัตว์เข้าแทะเล็มในแปลงหญ้า ควรปล่อยเข้าครั้งแรกเมื่อหญ้าอายุ 70-90 วัน หลังจากนั้นจึงทำการตัดหรือปล่อยสัตว์เข้าแทะเล็มหมุนเวียนทุก 30-45 วัน

2. หญ้ามอริซัส หรือหญ้าขน (Brachiaria mutica)

ลำต้นกึ่งตั้งกึ่งนอน ปล้องกลวง ข้อและกาบใบมีสีขาวปกคลุม

ปลูกได้โดยใช้ท่อนพันธุ์ ที่มีข้อประมาณ 2-3 ข้อ ยาว 20-25 เซนติเมตร ปักเป็นแถว ๆ หรือหว่านแล้วไถกลบ

ไม่นิยมปลูกด้วยเมล็ดเพราะเมล็ดมีอัตราการงอกต่ำ

หญ้าขนเป็นหญ้าที่มีใบดก ลำต้นอวบน้ำโคชอบกิน

ไม่ทนต่อการเหยียบย่ำ จึงไม่ควรปล่อยให้โคลงไปในแปลง

เจริญเติบโตได้ดีในสภาพดินที่มีความชื้นสูง

ตัดให้โคกินครั้งแรกหลังหญ้าแตกหน่อประมาณ 90 วัน หลังจากนั้นตัดให้กินทุก ๆ 45-50 วัน

3. หญ้ากินนีสีม่วง (Panicum maximum)

เป็นหญ้าที่มีอายุหลายปี ต้นเป็นกอตั้งตรง แตกกอดี ใบใหญ่ ใบดกอ่อนนุ่ม เติบโตได้ในสภาพร่มเงา เหมาะสำหรับปลูกในเขตชลประทาน ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 2.5 – 3.0 ตันต่อไร่ต่อปี โปรตีน 8-10 เปอร์เซ็นต์

การเตรียมดิน

ไถย่อยดินให้ละเอียด โดยไถพรวน 2 ถึง 3 ครั้ง ปรับหน้าดินให้ราบเรียบสม่ำเสมอ

การปลูก

ใช้เมล็ดอัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อไร่ โรยเป็นแถว ๆ ห่างกัน 50 เซนติเมตร

การใส่ปุ๋ย

ก่อนปลูกควรใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตรา 50-100 กิโลกรัมต่อไร่ เป็นปุ๋ยรองพื้น และควรใส่ปุ๋ยคอกร่วมด้วย

หญ้ากินนีสีม่วงเจริญเติบโตได้ดีในดินที่มีการระบายน้ำ หญ้าชนิดนี้ไม่ชอบน้ำท่วมขัง

การใช้ประโยชน์

การตัดหญ้ากินนีสีม่วงไปใช้เลี้ยงสัตว์ ควรตัดครั้งแรก 60 วัน หลังปลูกและตัดครั้งต่อไปทุก ๆ 30-40 วัน ในช่วงฤดูฝนหญ้าโตเร็ว สามารถตัดได้ทุก 20-30 วัน โดยตัดสูงจากพื้นดิน 10-15 เซนติเมตร

4. หญ้าเนเปียร์ (Pennisetum purpureum)

มีหลายพันธุ์ เช่น เนเปียร์ยักษ์หรือไฮบริดเนเปียร์ , เนเปียร์ธรรมดา และเนเปียร์แคระ

เป็นหญ้ากอสูง ลำต้นตั้งตรงคล้ายอ้อย ใบดก

หญ้าชนิดนี้ไม่ทนต่อการเหยียบย่ำ ไม่มีเมล็ด

ปลูกโดยใช้ท่อนพันธุ์ปักชำ

หลังจากปลูกจะตัดครั้งแรกที่อายุประมาณ 80 วัน

หลังจากนั้น ตัดทุก ๆ 35-40 วัน

หญ้าชนิดนี้หากต้นแก่โคจะไม่กิน

5. หญ้าอะตราตั้ม *(Paspalum atratum)*

เป็นพืชอายุหลายปี ต้นตั้งเป็นกอ กอใหญ่ ใบกว้าง ขอบใบคม ทนต่อสภาพดินที่เป็นดินกรดทนน้ำท่วมขัง ทนแล้ง ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 2.5–3.5 ตันต่อไร่ต่อปี โปรตีน 7–8 เปอร์เซ็นต์

การปลูก

ใช้เมล็ดพันธุ์อัตรา 1-2 กิโลกรัมต่อไร่ โดยการหว่าน หรือโรยเมล็ดเป็นแถว ๆ ห่างกัน 50 เซนติเมตร

การใช้ประโยชน์

ควรตัดครั้งแรกประมาณ 60 วันหลังปลูก และตัดครั้งต่อไปทุก ๆ 30-40 วัน โดยตัดสูงจากพื้นดิน 5-10 เซนติเมตร

6.หญ้าพลิแคทูลั่ม*(Paspalum plicatulum)*

เป็นหญ้าอายุหลายปี ต้นตั้งเป็นกอ เจริญเติบโตได้ในดินทรายที่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ทนต่อสภาพแห้งแล้ง ทนน้ำท่วมขัง ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 1.5-2.0 ตันต่อไร่ต่อปี โปรตีน 7-8 เปอร์เซ็นต์

การปลูก

ใช้เมล็ดพันธุ์อัตรา 2 กิโลกรัมต่อไร่ โดยการหว่าน หรือปลูกเป็นแถว ๆ ห่างกัน 50 เซนติเมตร

การใช้ประโยชน์

ควรตัดครั้งแรก 60-70 วันหลังปลูก โดยตัดสูงจากพื้นดิน10-15 เซนติเมตร สำหรับการปล่อยสัตว์เข้าแทะเล็มในแปลงหญ้า ควรปล่อยเข้าครั้งแรกเมื่อหญ้าอายุ 70-90 วัน หลังจากนั้นจึงทำการตัด หรือปล่อยสัตว์เข้าแทะเล็มหมุนเวียนทุก 30-45 วัน

หญ้าพลิแคทูลั่ม

7.หญ้าโร้ดส์ *(Chloris gayana)*

เป็นหญ้าอายุหลายปี ทนแล้งได้ดี ทนต่อสภาพน้ำขังได้เป็นครั้งคราว ทนต่อการแทะเล็มได้ดีทนต่อสภาพดินเค็มได้ดีกว่าหญ้าอื่น ๆ หลายชนิด ผลผลิตน้ำหนักแห้ง 2.0-2.5 ตันต่อไร่ต่อปี โปรตีน 8-10 เปอร์เซ็นต์

การปลูก

ใช้เมล็ดพันธุ์อัตรา 2 กิโลกรัมต่อไร่ โดยการหว่าน หรือปลูกเป็นแถวห่างกัน 50 เซนติเมตร

การใช้ประโยชน์

ควรตัดครั้งแรก60-70 วันหลังปลูก โดยตัดสูงจากพื้นดิน 10-15 เซนติเมตร สำหรับการปล่อยสัตว์เข้าแทะเล็ม ควรปล่อยเข้าครั้งแรกเมื่อหญ้าอายุ 70-90 วัน หลังจากนั้นจึงทำการตัด หรือปล่อยสัตว์เข้าแทะเล็มหมุนเวียนทุก 30-45 วัน

หญ้าโร้ดส์

8. หญ้าแพงโกล่า *(Digitaria decumbens)*

เป็นหญ้าประเภทเลื้อย (stoloniferous) อายุหลายปี มีลำต้นทอดนอนไปตามพื้นผิวดิน มีรากเจริญออกมาตามข้อที่สัมผัสผิวดินและแตกหน่อเจริญเติบโตเป็นต้นใหม่ ต้นอ่อนจะตั้งตรง แต่เมื่ออายุมากขึ้นลำต้นจะทอดนอนไปตามผิวดิน ปกคลุมพื้นที่ได้หนาแน่น

ลำต้นมีขนาดเล็กสูง 40 – 60 เซนติเมตร ไม่มีขน ใบดก อ่อนนุ่ม มีลักษณะเล็กเรียวยาว ไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ จึงขยายพันธุ์ด้วยท่อนพันธุ์ เจริญเติบโตได้ดีในพื้นที่ชุ่มชื้น ขึ้นได้ในดินหลายชนิดตั้งแต่ดินทรายจนถึงดินเหนียวทนแล้งได้ดีพอสมควร แต่สามารถเจริญเติบโตได้ในพื้นที่ชื้นแฉะชุ่มน้ำ ทนน้ำท่วมขัง

การใช้ประโยชน์

ควรตัดครั้งแรกหลังจากปลูกแล้ว ประมาณ 60 วัน ก็สามารถตัดหญ้าไปใช้ประโยชน์ได้